

Bremerholms Arbejde
for at forsømme en Bondegaard.

Ved *H. K. Kr.*

I 1680erne boede der en Bonde paa Halvparten af en Ryttergaard i Kolle i N. Nebel Sogn. Han hed Jens Christensen. Da sker det, at han 1686—87 „befindes hel efterladen, ødsel og forsømmelig i hans Avlings Fortsættelse.“ Det meldte Officererne og Naboerne til Regimentsskriveren Antony Barckman. Han rejste derhen og befandt, „at nu Jorden skulde være første Gang pløjet, Gødningen udført og intet deraf bestilt. Og ellers slet holdet Hus i alle Maader, og der ser ilde ud (baade) ude og inde, haver lidet Fodring og ganske intet Korn enten torsken eller utorsken.“ Regimentsskriveren lod da straks i Løjtnantens og Dannemænds Nærværelse beskrive og registrere alt, hvad Jens Christensen havde. Ligeledes lykkedes det ham at „bekomme“ en Mand, som vilde antage sig Stedet, og som Ritmesteren fandt god nok dertil. Den nye Mand rykkede straks ind paa Ejendommen, men vilde ikke binde sig til Fæstet uden paa visse Betingelser, hvoraf der gerne stilledes nogle, naar en stærk forfalden Ryttergaard skulde overtages af en anden; her lød Betingelserne paa, at han maatte „nyde, hvis som findes ved Stedet, saa og hjælpes med et Plovbæst og Sædekorn“ og lidt Tilskud af Kassen. Lige inden Afholdelsen af Distriktets Session, hvor Sagen skulde afgøres, „frafaldt en af hans bedste Køer, som den stod frisk om Aftenen, befandtes død om Morgenens, saa han højlig behøver en Ko.“

Alt dette indberettede Barckmann og gav den nye Mand følgende anbefaling : „Dersom han maa nyde denne Hjælp, og saa Stedet uden nogen Indfæstning

forundes, formodes sikkerlig denne halve Portion at blive ved Magt.“

Derimod bliver Vidnesbyrdet for den gamle Fæster af en anden Art: „Jens Christensen, som saa ulovligt haver handlet med Kongens Gaard, underfundigen og i Dølgemaal med Ladhed og anden Efterladenhed, mere forødt end forbedret Gaarden, maatte andre til Afsky mærkelig blive straffet paa Kroppen enten i kongelig Majestæts Arbejde paa Bremerholm eller at indgives at være Musketer, eftersom han er frisk og stærk (og) haver hverken Kone eller Børn.“

Den nye Fæster blev naturligvis antaget. Størst Interesse knytter der sig til Sessionens Behandling af den gamle. Der bestemtes, at Jens Christensen „straxen paagribes, her til indføres og udi Amts-fængselet til Vand og Brød sættes, indtil han udi Bolt og Jern kan til Bremerholm forskikket vorde, andre saadanne liderlige, dovne Companis, der deres Gaarde saa modvillig lader forfalde, til Afsky.“

Det var ikke mærkeligt eller ualmindeligt, at en Bonde blev sat fra Gaarden, naar han forsømte den; men at det kunde blive Bremerholms Arbejde, hører vistnok til Sjældenhederne.

Et Par Plattenslagere.

I Riberhus Lensregnskab 1637—38 nævnes blandt Lensmandens Udgifter: „Givet Mestermannen i Ribe for en Mand og Kvinde, han kagstrøg og satte Tyvebrænde (Brændemærke) paa dennem, for de lod, som de havde den faldende Syge og anderledes befandtes, Penge 4 Rdl.“

En Nutidslæser kunde tro, at man havde givet Parret denne Behandling for indbildt Syge. Det kunde

nok synes at være en temmelig skrap Kur! Men Oplysningen om, at Bødlen satte Tyvsmærket paa dem, giver den rigtige Forstaaelse. Parret har hørt til de omstrefjende Tryglere og Tiggere, hvoraf Tiden havde en sørgelig Overflod. Manden og Kvinden har saa givet det Udseende af, at de havde Ligfald (Epilepsi). Kunde de faa Folk til at tro, at de var syge, var Medlidenheden og Gavnigheden større. Tricket var jo ikke vanskeligt at udføre. Ogsaa andre Stodere benyttede det — og kom undertiden galt fra det. Saaledes blev en Kvinde ved Torsager Birk noget senere kagstrøget af Skarpreteren i Aarhus, fordi hun havde lært sin Datter at falde ligesom de, „der haver den onde Syge, og derved haver hun Trolddom brugt.“ Men det var jo Bedrageri, uærligt, en Form for Tyveri, og derfor fulgte Rettens strenge Straf, da Manden og Konen „anderledes befandtes“. Først offentlig Piskning ved Kagen (Skampælen) og dernæst Indbrænding af et Mærke paa deres Legeme med det glødende Jern, saa de for Resten af Livet maatte bære det infamerende Brændemærke, der satte dem udenfor Godtfolks Kreds, og som forhindrede dem i nogensinde atter at kunne blive optaget deri.

Hvordan Ribe blev overrendt af baade indenbys og fremmede Tiggere, faar man et stærkt Indtryk af ved at læse de Eksempler, Kinch nævner i „Ribe By“ II, 785 f. Man vil der se, at de mange Understøttelser, Byens Fattigvæsen har ydet, netop har været til syge, Krøblinge eller andre, der var overgaaet en Ulykke. At Byen i mangfoldige af disse Tilfælde er blevet taget grundigt ved Næsen er uden for al Tvivl.

H. K. Kr.